

El consens

Vicent Ventura

Última

La democràcia té un munt de defectes, alguns dels quals són tan difícils de suportar que quasi arriben a contrarestar-ne les virtuts, però és l'únic sistema polític experimentat fins ara que no manté els ciutadans absolutament sotmesos a la indignitat. Qualsevol dictadura, per «blana» que sembla als qui la imposen i als seus còmplices, estén la degradació com una epidèmia de la qual és difícil salvar-se. Es pot dir, per tant, sense exagerar gens ni mica, que la pitjor democràcia és més suportable que la millor dictadura. O que és menys insuportable la democràcia mínima que la mínima dictadura, per més que entre l'una i l'altra hi haja únicament la distància d'una estreta «transició» perfectament vigilada pels poders fàctics.

La insistència en la comparació dels mínims democràtics i dictatorials no és gratuïta, perquè són majoria les democràcies precàries, a penes separades de les dictadures per una tènue ratlla traçada en terra. Si examinem les que funcionen arreu del món, veurem que la majoria són més aviat recents. «Jove» democràcia és el qualificatiu que sol designar-les, i procedeixen immediatament de dictadures liquidades per la mort del dictador. Algunes han trencat amb el seu antecedent de fa quatre dies i es veuen forçades a utilitzar una part de les seues energies impedit el retrocés històric.

D'altres, però, corren més risc encara, perquè no han acabat amb el seu passat, sinó que el continuen a través d'una operació anomenada «transició». Són les amenaçades per la «involució». No sé si el lector necessita exemples d'aquestes democràcies precàries o pot fer-se'n càrrec llegint simplement el diari. Hi ha, però, certes característiques comunes a totes. No em referesc a la intervenció de la CIA, més directa en uns casos que en altres, sinó a la «reconversió» de les seues dre-

tes respectives, tan semblants que no pareixen respectives sinó unes soles i les mateixes. Són unes dretes que no sols vivien en les dictadures precedents com el peix en l'aigua, sinó que eren part decisiva de la seua substància, fins al punt que, sense el seu suport, les dictadures no haurien pogut sostenir-se. És a dir, que elles eren la dictadura.

I de la nit al matí, oh miracle!, les unes —les dretes del trencament, per virtut del seu renaixement— i les altres —les de la transició, per pura i simple continuïtat— s'han convertit en demòcrates de tota la vida. Les esquerres d'aquestes «joves democràcies» han de ser més que tolerants, complaents, per a acceptar-les. Tant, que es veuen en la necessitat «fàctica» d'aigüar el seu esquerranisme per arribar a allò que segons sembla cal proposar-se com a objectiu democràtic d'última hora: el consens. Cal escurçar distàncies per a reduir les contradiccions —fins i tot les de classe— i poder conviure democràticament. Això és el que la convivència democràtica demana, segons diuen: que tots acceptem el concepte que els «altres» tenen de la democràcia, fins i tot si es tracta de transvestits eventuais que utilitzen la democràcia com abans utilitzaven la dictadura.

Així, per exemple, jo he d'acceptar que l'ex-alcalde franquista de València Ramón Izquierdo és un demòcrata indiscutible, malgrat les seues declaracions de fa uns mesos, segons les quals ell continua preferint la democràcia orgànica a la pluralista. He d'acceptar també que Fraga, fins i tot quan era ministre d'Información y

Turismo i quan exhibia el seu poder com altres exhibeixen determinades particularitats anatòmiques, era també, el pobre, un demòcrata reprimat. La llista podria ser quasi tan llarga com la dels diputats, aspirants i militants de la Coalició Popular —fetes unes excepcions ben escasses i en certa mesura sospitoses, atesa la connivència que han arribat a acceptar.

S'ha de tenir una gola política més àmplia que la meua, ben modesta, per a empassar-se el que s'empassen els qui viuen de la «jove democràcia». I s'ha de tenir tota la por que alguns tenim a la dictadura des de la qual es va fer la «transició», per a desitjar que, malgrat el consens, no guanyen les eleccions els qui postulen un bipartidisme que els deixi sols enfront del pragmatisme d'una esquerra adiposa que va engreixar també de la nit al matí i també amb gent que durant el franquisme va contenir les seues tendències d'esquerra.

Perquè el risc de retorn de la «jove democràcia» a la «vella dictadura» és real i no el fruit d'una por ben justificada. Tant es pot produir aquest retorn per la involució de la dreta cercant el seu estat natural i «orgànic» com per l'evolució de l'esquerra que, en el camí cap al centre, pot creuar la tènue ratlla traçada en terra, sobre la qual hi ha, a més a més, el pont de plata de la transició.

Perquè, quan a l'esquerra de la «jove democràcia» floreix altra volta el vell «nacionalisme» —el de «la unidad de destino en lo universal»— en el camp adobat del partit majoritari, ¿com no s'ha de témer que arriben a oblidar el terreny que trepitgen? La «transició» i el «consens» poden arribar a donar el seu fruit; del bipartidisme es pot passar, sense adonar-se'n, a la democràcia «forta». Si, com es pot pensar sense gens d'exageració, això arriba a passar, ja se sap: l'últim que apague la llum i, si li queda temps, que tanque la porta.